

Državni žitni monopol.

O trgovini z žitom sta letos v naši državi izšla dva zakona. Dne 27. junija je bil podpisan zakon o izvozu in uvozu pšenice, rži in pšenične moke. Sledil mu je zakon o prodaji pšenice v tuzemstvu (v notranjosti naše države). Prvi zakon je pridržal državi izključno pravico izvoza in uvoza za pšenico, rž in pšenično moko, drugi zakon pa je ukinil svobodno trgovino z žitom, ker določa, da morajo vsi mlini kupovati pšenico le pri Privilegirani delniški družbi za izvoz deželni pridelkov. S tem je bil tudi v notranjosti države upeljan državni monopol trgovine s pšenico.

Z upeljavo monopola za izvoz pšenice in rži je hotela država zasigurati našim pridelovalcem žita boljše cene. Kot osnovno ceno za nakup pšenice pri pridelovalcih je določila 160 Din za 100 kg. Svetovne cene, po katerih je mogoče pšenico prodati v inozemstvu, pa so pod to ceno. Tako pomenja monopol za izvoz pšenice veliko finančno breme za državo, ker so izgube radi velike razlike med kupno in prodajno ceno uprav ogromne.

Da bi se te izgube krile, je bil tudi upeljan za notranjost države žitni monopol. Trgovski mlini morajo, kakor smo že rekli, kupovati žito od privilegirane delniške izvozne družbe po cenah, ki jih določa minister za trgovino in industrijo. Kot podlago določa zakon te-le cene za pšenično vrsto Tisa I: 240 za prevzem v septembru, 250 v oktobru, 260 v novembru, 270 v decembru. Prodajna cena je torej znatno višja kot nakupna, ogromna pa je razlika v primeri s cenami na svetovnem trgu. Domači konzument (potroševalec, zauživalec) bo torej kril izgubo, ki jo ima država pri izvozu pšenice.

Zakon določa, da se morajo popisati zaloge pšenice, moke, kadar presegajo 200 kg, v mlinih pa tudi zaloge pšenice nad 200 kg. Lastniki popisane moke in pšenice morajo plačati razliko med nakupno in prodajno ceno pšenice za september v posebni žitni fond, ki je ustanovljen v kritje izgub omenjene Privilegirane izvozne družbe. V državi se bo smela prodajati le moka, ki se zmelje v trgovskih mlinih. Moka bo smela v promet samo v plombiranih vrečah. Mlini bodo pod strogo kontrolo ter bodo morali voditi posebne kontrolne knjige. Mleti na merice ne bodo smeli trgovski mlini, marveč samo tisti, ki se kot taki prijavijo navedeni Privilegirani izvozni družbi. Ti mlini bodo smeli mleti le posamezno, kmetijsko moko za kmetijske potrebe. Prodaja te moke pa je prepovedana.

To so glavna določila iz zakonov in pravilnikov o državnem monopolu pšenice. »Narodni Gospodar«, glasilo Zadrugne zveze v Ljubljani, ki o tej stvari razpravlja v septembski številki, pripominja to-le:

»Nas zanima žitni monopol predvsem kot konzumente. Slovenski kmet proda le prav malo žita, zato ni tu zainteresiran kot prodajalec, ampak nasprotno mora kupovati moko. Jasno je, da je

rezultat, kot ga je žitni monopol pokazal s povišanjem cen moke, za konzumente neugoden in nezaželen. Neugoden bi bil že v gospodarsko boljnih časih, sedaj pa je breme, ki nam je z njim naloženo, še mnogo težje. Zdi se nam, da korist, ki ga bo od žitnega monopola imel žitni producent, ne bo odtehtala škode, ki jo bo imele ostalo gospodarstvo in bo konzument predrago plačal to korist. Naša država je res agrarna država, toda celokupnemu kmetijstvu z monopolom ne bo pomagano, saj za tiste kmete, ki žito sicer pridelajo, a ga tudi sami konzumirajo, cena žita itak ne pride v poštev, pa naj bo cena nizka ali visoka. Imamo pa tudi precej takih krajev, kjer kmetje žito, oziroma moko kupujejo. In na te bi se bilo treba ravno tako, če se ne bolj, ozirati. Zato, dvomimo, da je rešitev žitne krize z monopolom v sedanjih oblikah, rešena kar najboljše in v splošno korist.«

*

V NAŠI DRŽAVI.

Volitve bodo 8. novembra. Kralj je podpisal 23. septembra ukaz o volitvah, ki se bodo vršile 8. novembra. Novoizvoljena narodna skupščina je sklicana na dan 7. decembra 1931.

Znižanje prejemkov državnih nameščencev. Da spravi vlada naš državni proračun v ravnotežje, je bil sprejet zakon o znižanju prejemkov vseh državnih nameščencev, častnikov in upokojencev. Znižanje prejemkov znaša 6% pri generalih, višjih častnikih in višjih uradnikih civilnega reda. Pri upokojenih znaša znižanje 5%. Niso pa prizadeti pa novem zakonu pokojninski prejemki upokojencev, ki so bili upokojeni po predpisih starega zakona, kakor tudi ne onih, ki so bili sicer upokojeni po novih zakonih, ker se nanaša to znižanje le na tiste upokojence, upokojene po novih zakonih, katerim je odmerjen pokojninski temelj na podlagi službene doklade, odnosno doklade na čin in znanje.

Dva milijona državne podpore za nabavo dobrega žitnega semena. Kmetijski minister je odredil podporo dva milijona Din za nabavo semena pšenice, rži in ječmena poljedelcem kot posojilo za leto dni. Z dobrim semenom bi se naj pričelo pri nas pridelovati v inozemstvu konkurence zmožno žito. Od omenjene vsote dveh milijonov odpade na Dravsko bonovino 100.000 Din. Nabavljeno seme bodo razdelili kot posojilo za leto dni sreski kmetijski referenti naprednim in sposobnim poljedelcem za letošnje jesensko setev. Obvezati pa se bodo morali, da bodo isto količino semena vrnili prihodnje leto po žetvi iste setve. Banske uprave bodo tako dobljeno seme razdelile prihodnje leto med poljedelce, ki letos ne dobe semena.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Sklicanje državnega zbora v Nemčiji. Nemški državni zbor bo sklican 13. oktobra. Pri otvoritvi bo odgovarjal državni kanc. dr. Brüning na predloge in interpelacije glede politike vlade. Za 4 dni je predvidena debata o nemški zunanji politiki. Celotno tokratno zasedanje bi naj trajalo 10 dni.

Francoski ministrski predsednik in zunanji minister v Berlinu. Dolgo napovedani obisk francoskih državnikov se je uresničil dne 27. septembra, ko sta posetila Berlin v svrhu gospodarskih razgovorov francoski ministrski predsednik Laval in zunanji minister Briand.

Krog angleške finančne krize. V zadnji številki smo poročali, da je angleška Narodna banka ukinila izmenjavo bankovcev v zlatu. Ta korak je povzročil strah in zmedo v vseh finančnih krogih. Da bi res ne prišlo do velikega evropskega poloma, sta se odločili Francija in Amerika, da bosta podprli angleško valuto. Kljub zasigurani podpori pa položaj Angleške nikakor ni zaviden. Politika ameriških in francoskih vodilnih bank je povzročila prekomerno kopičenje zlata v New Yorku in Parizu na škodo drugih držav, posebno Anglije kot visoko razvite trgovske države. Tako je vse novo zlato, ki je prišlo na trg, šlo v prej navedeni državi, potem pa še v Holandijo in Svico. Poleg tega je bila angleška Narodna banka še tudi prisiljena oddajati svoje zlato za vzdrževanje tečaja funta šterlinga. Končno je zlati zaklad banke bil tako majhen, da je bilo skoro nemogoče oddajati še zlato in Anglija je morala poseči po inozemskih kreditih, ki sta jih dali vsaka pol: Francija in Amerika. Toda vse kaže, da ti krediti niso zadostovali in je bilo treba poseči po ustavitvi izplačanja bankovcev v zlatu, ker je doseglo svoj namen, tako da nima sedaj Anglija zlate valute v ožjem pomenu besede. Sedaj pa je že negotovost radi ukinitve zlate valute popolnoma popustila in se razvijajo gospodarski posli kakor pred izbruhom krize. Angleške borze so zopet odprte in vlada bo izdala stroge odredbe proti podražitvi živil.

Resne govornice o novih volitvah na Angleškem. Zaključek izrednega zasedanja angleškega parlamenta pričakujejo 2. oktobra in nove volitve bi se naj vršile 27. oktobra.

Skrajno slab vpliv angleške finančne krize na Ameriko. Obstaja resna bojazn, da bi znala zadeti ameriški dolar ista usoda, kakor je je bil deležen angleški frunt. Zlato je začelo vsled angleške krize bežati iz Amerike v Francijo in na Holandsko. Ameriška narodna banka še sicer razpolaga z zadostnimi zalogami zlata, vendar splošno gospodarski položaj Amerike se nič ne razlikuje od položaja na Angleškem. Ameriška industrija se mora boriti z vedno večjimi težkočami. Inozemska konkurenca postaja vedno občutnejša, izvoz vidno pada in narašča pa brezposelnost radi omejevanja obratov. Večina industrije je že znižala delavske mezde.

Krvavi spor na Daljnem vzhodu. Društvu narodov, ki zboruje v Ženevi, je dobro znano, da misli Japonska na